

Univerzita Palackého v Olomouci

Filozofická fakulta

Katedra Sociologie a Andragogiky

**SEXUALITA V ČASOPISECH PRO
DOSPÍVAJÍCÍ MLÁDEŽ
SEXUALITY IN MAGAZINES FOR TEENAGERS**

Bakalářská diplomová práce

Vítězslav Janás

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Martin Fafejta, Ph.D.

Olomouc 2011

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou práci „Sexualita v časopisech pro dospívající mládež“ vypracoval samostatně a použil pouze prameny a literaturu, které jsou v práci uvedené.

Olomouci dne 30.3.2011

Poděkování

Děkuji vedoucímu své bakalářské práce Martinu Fafejtovi Ph.D. za rady k vypracování práce a hlavně za velice vstřícný přístup.

OBSAH:

1 ÚVOD	5
2 TEORETICKÁ ČÁST	6
2.1 SOCIALIZACE	6
2.1.1 Instituce	6
2.2 SEXUALITA	7
2.2.1 Sexualita dospívajících	7
2.2.2 Nebezpečí předčasné sexuality adolescentů	9
2.3 ČASOPISY PRO DOSPÍVAJÍCÍ	10
2.4 GENDER	11
2.4.1 Genderová role	12
2.4.2 Genderová identita	12
2.4.3 Gender v médiích	13
2.4.4 Gender a časopisy	13
2.5 STEREOTYPY	15
2.5.1 Konkrétní genderové stereotypy	16
3 METODOLOGICKÁ ČÁST	17
3.1 CÍL VÝZKUMU	17
3.2 METODA VÝZKUMU	17
3.3 VÝZKUMNÝ SOUBOR	18
3.4 PRŮBĚH VÝZKUMU	19
4 VÝZKUMNÁ ČÁST PRO PRVNÍ VÝZKUMNOU OTÁZKU	21
4.1 VÝZKUMNÁ OTÁZKA	21
4.2 KATEGORIE	21
4.3 UKÁZKY ANALÝZY	23
4.4 VÝSLEDKY VÝZKUMU PRO PRVNÍ VÝZKUMNOU OTÁZKU	30
4.5 SHRNUÍ VÝSLEDKŮ VÝZKUMU PRO PRVNÍ VÝZKUMNOU OTÁZKU	38
5 VÝZKUMNÁ ČÁST PRO DRUHOU VÝZKUMNOU OTÁZKU	40
5.1 VÝZKUMNÁ OTÁZKA	40
5.2 ZOBECNĚNÉ KATEGORIE GENDEROVÝCH STEREOTYPŮ	40
5.3 UKÁZKY ANALÝZY	41
5.4 VÝSLEDKY VÝZKUMU DRUHÉ VÝZKUMNÉ OTÁZKY	44
5.5 SHRNUÍ VÝSLEDKŮ VÝZKUMU PRO DRUHOU VÝZKUMNOU OTÁZKU	46
6 ZÁVĚR	47
7 ANOTACE	48
8 ABSTRACT	49
9 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	50
10 SEZNAM PŘÍLOH	52

1 ÚVOD

Mým výzkumným cílem diplomové práce je odhalit, co nám časopis Top dívky sděluje o sexualitě dospívajících, zejména o jejich prvních zkušenostech se sexualitou. Původně bylo zamýšleno zkoumat jak dívčí, tak i chlapecký časopis pro dospívající, ale po usilovném hledání chlapeckého titulu v trafikách a na internetu jsem zjistil, že rozšířenější časopis, prezentující se jako časopis pro dospívající muže, v České republice neexistuje. Podle toho jsem taky většinou uváděl teoretická východiska pro případy týkající se dospívajících dívek. Pro výzkum jsem vybral časopis Top Dívky.

První výzkumná otázka zní: Jak je v poradně Love and sex help časopisu prezentován začátek sexuálního života čtenářek? Podle výzkumné otázky jsem zvolil teoretické východiska, které se týkají hlavně sexuality. Protože se jedná o dospívající čtenářky a jejich začátky se sexualitou, v práci následují teoretické východiska, které se týkají socializace a sexuality. Dále jsem do teoretických východisek zahrnul charakteristiku časopisů pro dospívající, přičemž předpokládám, že pro tuto část výzkumu můžu použít i teorie, které se týkají genderu. Pro výzkum jsem zvolil metodu kvalitativní obsahové analýzy a to z hlediska výzkumné otázky mé práce, která se vlastně ptá po popisu zkušeností.

Další problém, kterým se budu v práci zabývat, se týká zobrazování genderových stereotypů v časopisu. Pro tuto problematiku jsem zvolil výzkumnou otázku ve znění: Chovají se dospívající lidé ve fotorománech časopisu podle genderových stereotypů? Budu tedy zkoumat v jaké podobě se v rubrice časopisu objevují genderové stereotypy a jaký je zde poměr v zobrazování stereotypního chování a chování, které genderové stereotypy narušuje.

Teoretické východiska k tomuto úkolu se tentokrát týkají genderu a genderových stereotypů. Gender bylo důležité vymezit zejména proto, že v této problematice bude nutné interpretovat rozdíly chování mužů a žen. Výzkum bude proveden opět kvalitativní analýzou.

2 TEORETICKÁ ČÁST

2.1 Socializace

Socializaci zde uvádím kvůli vztahu k sexualitě. V průběhu socializace si jedinec musí osvojit svou sex. roli a přijmout svou sexuální orientaci. (Jandourek 2001) Proces socializace jsem tedy do práce zahrnul, protože se sexuální návyky člověka vlastně osvojují v procesu socializace, takže myslím, že je k pochopení tohoto procesu vhodné si socializaci vymežit. Socializace je souhrnem všech možných druhů působení společnosti na jedince a souhrn všech možných vývojových změn jedince, které v důsledku tohoto působení společnosti vznikají (Bartoňková 2002, s. 17).

2.1.1 Instituce

„V průběhu existence lidské společnosti se stabilizovaly instituce, jejich funkcí je zabezpečování socializačního procesu. Základní takovou institucí je rodina, vrstevnická skupina, pracovní skupina a masmédia“ (Bartoňková 2002, s. 20). Vzhledem k mému výzkumnému souboru, zde vymezím masmédia.

„Masmédia působí jako socializační činitel prakticky po celý život člověka a jejich význam v postindustriální společnosti postupně narůstá. Vedle tradičních uváděných (tisk, rozhlas, a hlavní televize) bychom tu měli uvažovat o internetu, informačních dálnicích a virtuální realitě“ (Bartoňková 2002, s. 21). „Na jedné straně mohou média posilovat a podporovat ostatní prostředky socializace, převládá však názor, že jsou spíše hrozbou pro hodnoty vštěpované rodiči a školou, a to především proto, že nabízejí nevhodné modely chování, které předcházejí reálným zkušenostem.“ (Suchý 2007, s. 40) „Funkce masmédií není jen negativní, jak se často traduje, ale mohli bychom uvést řadu pozitivních efektů. Obecně vyjádřeno, základní

funkcí masmédií ve vztahu k socializaci je (vedle informačních funkcí) poskytování vzorů sociálního jednání“. (Bartoňková 2002, s. 21)

2.2 Sexualita

Jestliže budu v časopise zkoumat sexualitu, bude dobré si ji zde vymezit. Samotné definice sexuality se v literatuře objevují velice zřídka. Vybral jsem Jandourkovu definici sexuality, skrze kterou jsem na sexualitu ve výzkumu pohlížel. „Sexualita jsou projevy lidského chování bezprostředně směřující k reprodukci lidského rodu nebo fyzickému a psychickému uspokojení sexuální touhy“. (Jandourek 2001) Přesto byla tato definice pro potřeby výzkumu dosti úzká, tak jsem uvedl pro lepší charakteristiku sexuality její členění. „Členění podle akronymu PRIMO:

1. genderový vzorec, který vypovídá o konkrétní podobě femininity a maskulinity jedince a jejich vnějších projevech prostřednictvím příslušné genderové role
2. reprodukce, tj. rozmnožovací schopnost
3. pohlavní identita jež se týká základního prožitku příslušnosti jedince k mužům a ženám
4. vzrušivost a fyziologické mechanismy, které se vztahují k sexuální aktivitě a k funkcím pohlavního ústrojí
5. sexuální orientace, jejíž určení závisí na objektu, k němuž je jedinec sexuálně přitahován“ (Janošová 2008, s. 38)

2.2.1 Sexualita dospívajících

Vzhledem k zaměření výzkumné otázky budu zkoumat sexualitu dospívajících. Bude tedy dobré si uvést dosud vyzkoumané poznatky v této oblasti.

Podle Verdouxové se mladý člověk v dospívání začíná odpoutávat od svých rodičů, v této době zároveň také začíná poznávat sexualitu. Musí se naučit rozlišovat věci škodlivé, někdy těžko kontrolovatelné, aby se jim

vyhnul. A hlavně se mladý člověk musí chránit před rizikem aids nebo před některou jinou nakažlivou chorobou. (Verdouxová 1995)

„Rozhodnutí, zda se o sexuální vztah pokusí, záleží na osobní vyspělosti mladého člověka, na jeho temperamentu, cítění, na stupni jeho mravní kvality. Předčasnou vyspělost můžeme pozorovat především u těch, kteří se ustavičně dožadují své osobní svobody, u těch, kteří přerušili vazby s rodinou a případně už zkusili drogy nebo alkohol. Mladí se ostatně chtějí rozhodovat sami, bez zásahu rodiny nebo společnosti, i když nejsou schopni převzít za sebe odpovědnost. A právě výchova by tu měla hrát svou nezastupitelnou roli“ (Verdouxová 1995). „Není pravda, že všichni adolescenti "to" chtějí dělat. Mnozí se mu" brání, protože si nepřejí, aby jejich rodiče byli zklamáni, kdyby je "to" přivedlo do nesnází. To jsou oni adolescenti, jejichž rodičům se podařilo předat dětem své hodnoty a vytvořit si s nimi takový vztah, který je zárukou, že i děti se budou v životě řídit podle těchto hodnot (Orwin 2001, s. 120). MUDr. Ludmila Lázničková se v poradně pro ženy a dívky CENAP, a stejně tak i v gynekologické ambulanci, setkává s mladými lidmi ve věku 16 - 17 let, kteří již mají sexuální zkušenosti nebo chtějí začít pohlavně žít. Plný pohlavní život v tomto věku považuje za normální. Jsou zamilovaní, a cítí se být dospělí. Ve svém jednání jsou podporováni různými časopisy, někteří z nich ani u svých rodičů nenaleznou podporu k sexuální zdrženlivosti. Jakoby byli tlačeni do plného pohlavního života. (Lázničková 2000)

Další otázkou je proč dospívající lidé se sexuálním životem začínají. Na to, co je k tomuto jednání motivuje odpovídá MUDr. Ludmila Lázničková. Ta se setkává i s případy, kdy začátek sexuální aktivity a následné pokračování v ní je motivováno snahou získat uznání kamarádů v partě, nebo u spolužáků. Také se setkává s argumentem - "vždyť je to tak normální, dělají to tak u nás (v partě) všichni, jenom já jsem zatím vydržela, a už je mi sedmnáct...." Při tom podle šetření realizovaného Sexuologickým ústavem 1. lékařské fakulty Univerzity Karlovy věk první soulože u mužů je 18,2 roku, u žen 18,1 roku (Lázničková 2000). Podle výzkumu 1. lékařské fakulty Univerzity Karlovy se průměrný věk první soulože u mužů a žen

dlouhodobě neliší a pohybuje se dlouhodobě kolem 18. roku života. V posledním výzkumu (2008) to bylo 17,8 u mužů a 18,1 u žen. Orwin zase tvrdí, že dospívající k začátku sexuálního života tlačí genderová identita. Říká, že když adolescent přemýšlí o tom, jak se stát mužem, mladý adolescent se ptá sám sebe: "Které jsou to ty mužské věci, které když budu dělat, bude ze mě taky muž?" Udělá inventuru celé široké škály aktivit a brzy zjistí, že jednou z věcí, jež muži dělají, je pohlavní styk s ženami. Svou logikou dojde k závěru, že bude-li souložit se ženou, bude to znamenat, že je muž. Nebo třináctiletá dívka může dojít k závěru, že být ženou znamená "dovolit muži všechno" (Orwin 2001, s. 119).

2.2.2 Nebezpečí předčasné sexuality adolescentů

„Rizika sexuální aktivity v rané adolescenci jsou značná. Adolescenti dostávají rozporné informace o tom, zda mají či nemají "mít sex", z mnoha zdrojů - z masmédií, ve škole, od kamarádů, dospělých, a dokonce i od rodičů.“ (Orwin 2001, s. 119). Předčasná sexuální aktivita s sebou přináší mnohá rizika z nichž některá nejsou zcela zjevná adolescentům, ale někdy ani rodičům či jiným dospělým. Podle Orwina mezi nejzjevnější rizika patří otěhotnění mladistvých, pohlavní nemoci a psychologická rizika. (Orwin 2001, s. 121)

Jen velmi málo dospívajících dívek si přeje otěhotnět. Většina z těch jež přišly do jiného stavu, hledala v sexuálním vztahu něco jiného. Některé si přály, aby je někdo potřeboval, toužily po blízkosti jiné lidské bytosti. Tak velká bývá potřeba akceptace, že se snadno zranitelný adolescent vystavuje riziku. Pro opuštěnou a citlivou dívku není tím hlavním rizikem, že by mohla přijít do jiného stavu, ale to, že nebude mít pro nikoho význam. (Orwin 2001, s. 121)

Podle Orwina má tedy předčasná sexuální aktivita za následek, že dospívající dívky často zcela pomíjejí ostatní důležité aspekty ženství a soustředují se jen na osvojení si sexuálních technik a na dosažení sexuálního uspokojení. (Orwin 2001, s. 124).

2.3 Časopisy pro dospívající

Z důvodu použití obsahové analýzy, tedy výzkumu informací v časopise, jsem považoval za důležité vymezit charakteristiku těchto časopisů.

„V důsledku vydělení adolescence jako relativně samostatného a specifického období života vznikl fenomén nazývaný subkultura mládeže“ (Macek 2003, s.38). „Dospělí do ní jen minimálně zasahují a berou ji buď jako něco, co je mimo dosah jejich chápání, nebo na ní nejrůznějším způsobem přímo participují a profitují. Jak uvádí K. Hurrelmann (1989), zhruba od padesátých až šedesátých let se adolescence stala v západních zemích běžným kulturním zbožím. Vznikl celý specifický "průmysl pro teenagery" - oděvní, sportovní, potravinářský, filmový, hudební atd.“ (Macek 2003, s. 39)

„Magazíny zaměřené na cílovou skupinu teenagerů jsou výrazným fenoménem na poli dnešní populární kultury – na straně jedné ji reflektují a přinášejí její obraz, na straně druhé ji spoluvytvářejí a akcelerují její vývoj (Kadlecová 2007: 8, 10). Volnočasové aktivity mládeže, do kterých spadá konfrontace s různými druhy medií, resp. masmedií, mají svůj zásadní význam při formování hodnotového systému, přejímání nabízených vzorců chování a socializaci jedince (Sak – Saková 2004: 59). Vliv a vzhled tištěných i elektronických medií je podmíněn aktuálními společenskými podmínkami, které také zpětně mění.

Vztah mezi medií a mládeží funguje na bázi reciprocit. Mladí lidé si vybírají media, která odrážejí jejich způsob životního stylu, nabízejí a splňují to, co oni chtějí, pomáhají vytvářet vlastní styly a jsou otevřené změnám. To media reflektují a nabízejí přesně takové obsahy, které odpovídají potřebám mladých. Producenti časopisů pro mládež jsou nuceni sledovat trendy v chování a myšlení mladých. O tom, jaké jsou české děti a mládež, pojednává například zpráva, kterou si nechalo v roce 2004 zpracovat vydavatelství Bauer Media u agentury Millward Brown, která se zabývá výzkumem trhu. Podle postojů a hodnot dělí české děti do čtyř

skupin: materialisté, altruisté, ostýchaví a hédonističtí individualisté, které se protínají a překlenují s rostoucím věkem. Pravě skupina, do které mladý člověk svým smyšlením v daném věku spadá, ovlivňuje jeho postoje a chování coby konzumenta.“ (Sochůrková 2008).

„Z výzkumu vyplývající tendence k individualismu a materialismu, které rostou s věkem, ovlivňují nákupní chování cílové skupiny, a toho vydavatel využívá zařazováním individuálních prvků. Teenagerům již nestačí si časopis mezi sebou půjčovat, každý chce mít svůj vlastní plakát a přiložený dárek. Pravě přibalované dárky v současné době efektivně využívají touhu náctiletých po individualistickém a zároveň materiálním uspokojení. Nákupu přiloženého dárku vydavatelem předcházejí testy vzorků v cílových skupinách. Zvolený dárek se zpravidla přikládá ve více barevných či designových variantách tak, aby každé dítě mělo možnost individuálního výběru.“ (Sochůrková 2008)

„Stejně jako mnoha další tištěna periodika, také segment magazínů pro mládež se v současné době potýká s odklonem čtenářů směrem k elektronickým médiím. S rokem 2000 a explozivním nástupem nových informačních a komunikačních technologií přichází pro média nová éra“ (Sak - Saková 2004 cit. dle Sochůrková 2008).

2.4 Gender

Jestliže budu zkoumat genderové stereotypy, je nutné nejdříve pochopit co znamená pojem gender. „Pojem gender vyjadřuje rozdíly mezi muži a ženami, jejichž podstata spočívá v kulturních a sociálních vzorcích chování. Termín gender přeložit také jako sociální pohlaví.“ (Gjuričová 1997b cit. dle Janošová 2008, s. 40) „V souvislosti s genderem hovoříme o "ženském", (o ženskosti či femininitě) a o "mužském" (mužskosti, mužnosti, maskulinitě).“ (Janošová 2008, s. 40)

2.4.1 Genderová role

„Genderová role je souhrnem představ o tom, jací muži a ženy ve skutečnosti jsou (Pleck 1981), i popisem obecně sdílených přesvědčení o tom, jací by muži a ženy měli být. Obsahem genderové role jsou projevy a zájmy, které souvisí s vědomím příslušnosti ke skupině mužů či žen. Do značné míry se tedy jedná o vnější vyjádření genderové identity – jedinec v této roli vyjadřuje to, kým se cítí být, i to, jak chce být druhými vnímán. (Costin, Draguns 1989). Spektrum maskulinních či femininních projevů může být u daného jedince odpovídat jeho pohlavní příslušnosti, ale může s ní být zcela v rozporu.“ (Janošová 2008, s. 41)

2.4.2 Genderová identita

„Genderová identita je vnitřní a ryze privátní složkou lidské osobnosti. Tvoří ji genderové atributy, které jedinec prožívá jako jemu vlastní. Součástí genderové identity se stávají ty z obsahů genderové role, které jsou v souladu s vnitřním prožíváním jedince. Tyto projevy jedinec většinou vnímá také jako seberealizující, sebevyjadřující a příslušná část role je pocíťována jako souhlasná se sebepojetím, jako ego-syntonní.

Ačkoli je genderová identita součástí našeho Já, nemusí se některé její komponenty navenek nijak projevit. Genderová role naopak často zahrnuje i vnější projevy, s nimiž se jedinec příliš neztotožňuje. K roli patří i takové projevy, které jsou užívány za účelem zjištění, nebo jako projev sociální konformity. Určitá část genderové role tedy zpravidla bývá prožívána jako nesouhlasná se sebepojetím, jako ego-dystonní. Mnozí jedinci se ztotožňují s vlastnostmi, které podle celospolečenského pojetí odpovídají spíše profilu příslušníků opačného pohlaví. Jejich jádrová genderová identita (tj. to, zda se cítí být mužem či ženou) však většinou bývá v souladu s jejich biologickým pohlavím (Costin, Draguns 1989).“ (Janošová 2008, s. 42)

2.4.3 Gender v médiích

„Když si nastolíme otázku, jak média vykreslují muže a ženy, někdo vám jistě opáčí, že média veřejnosti předkládají jen to, co očekává, chce nebo vyžaduje. Tento populární názor je v odborném jazyce znám jako hypotéza zrcadlení. Jednoduše řečeno, hypotéza zrcadlení tvrdí, že obsah médií zrcadlí chování a vztahy, hodnoty a normy, které ve společnosti převládají. Ostatně komerční sponzoři (nejvýznamnější platicí zákazníci médií) chtějí přilákat co nejširší publikum a k tomu se jako logická cesta jeví nabídnout to, co všichni chtějí a očekávají. Analytici médií však také poukazují na to, že média kulturu zdaleka jen pasivně nereflektují, ale že ji také aktivně formují a vytvářejí“ (Renzetti - Curran 2005, s. 182). Jak jsou ale v médiích konkrétně vykreslovány ženy a muži? Rychlé pročtení kteréhokoli deníku vyvolá v člověku dojem, že to je opravdu mužský svět. Zprávy o činnostech a událostech týkajících se především žen nebo určitých žen (s výjimkou ženských hlav států, žen, které zemřely nebo byly zabity, a žen, jež stojí za zmínku díky svému vztahu ke známým mužům) se většinou prezentují jako méně důležité, osobně zbarvené zprávy (soft news) a jsou odkázány do vedlejších nezpravodajských rubrik. (Renzetti - Curran 2005, s. 184). Snad ještě výmluvnější je způsob, jak jsou prezentovány zprávy o ženách, jsou-li podány jako hlavní zprávy (hard news). Ve zprávách týkajících se žen mají novinářky a novináři tendenci uvádět pohlaví (např. advokátka, v angličtině zdůrazněno přívlastkem „female“ attorney), fyzický zjev (např. "drobná blondýnka") a rodinné postavení, tj. manželské nebo rodičovské ("dr. Smith je žena pana X" nebo "vitální babička"). Takové detaily se málokdy uvádějí v příbězích o mužích. (Renzetti - Curran 2005, s. 185).

2.4.4 Gender a časopisy

Časopisy se od denního tisku v mnohých ohledech liší. Pro nás je zajímavá zejména skutečnost, že zatímco se denní tisk obrací k široké čtenářské obci, časopisy se snaží zaujmout specifické segmenty obyvatelstva. Existují časopisy pro ženy (např. Redbook, Working Woman,

Seventeen) a časopisy pro muže (např. Esquire, Sports Illustrated, Playboy). I uvnitř těchto dvou velkých skupin existují různé podskupiny, na něž se jako na potenciální čtenářstvo zaměřují specializované časopisy. Osoba, která si například předplatí Ms.: The World of Women, bude mít zřejmě jiné názory a zájmy než ta, která si předplatí Cosmopolitan, třebaže obě skupiny tvoří téměř výhradně ženy a obě si mohou připadat „emancipované“. (Renzetti - Curran 2005, s. 187).

„Jak se tedy, obecně vzato, liší časopisy pro ženy od časopisů pro muže? Ženské časopisy tradičně šířily "kult ženskosti", totiž definici ženskosti jako narcistického pohroužení do sebe sama - do vlastního fyzického vzhledu ("jak být co nejkrásnější"), do úspěchu v zaměstnání i úspěchu v srdečních záležitostech "jak získat a udržet si muže".“ (Ferguson, 1983; McCracken, 1993; Murphy, 1994 cit. dle Renzetti - Curran 2005, s. 187).

„McRobbie (1996) například zjistila, že v časopisech pro čtenářky, ať už dospělé nebo dospívající, se v posledních letech zvýraznilo zaměření na sex. Interpretuje to jako znovuvybudování ženské sexuální identity, která vnáší do chování žen odvahu, "odhodlání setkat se se svými mužskými protějšky na rovném základě".“ (McRobbie, 1996, s. 178 cit. dle Renzetti, Curran - 2005, s. 188) Konečným cílem žen a dívek je stále získat a udržet si muže, i když strategie už dávno není romantickou záležitostí, ale spíše záležitostí agresivního sex-appealu (Renzetti - Curran, 2005, s. 188).

V ženských časopisech sex rozhodně nechybí, zpravidla je však pojímán z hlediska mezilidských vztahů, kdežto mužské časopisy orientované na sex jej deobjektivizují a depersonalizují (Renzetti - Curran 2005, s. 190).

2.5 Stereotypy

V mém výzkumu budou předmětem zkoumání genderové stereotypy, je tedy vhodné si stereotypy vymezit.

„Stereotypy jsou apriorní (předem stanovené) představy o povahových rysech, způsobech chování a zvycích příslušníků určité skupiny, aniž by byla brána v potaz individualita jejích členů, jejich konkrétní životní situace apod. Jejich prostřednictvím získáváme základní informace o situacích, věcech, lidech bez nutnosti jakýchkoli dalších znalostí a podrobností. Základní vlastností stereotypů je, že je nevytváříme na základě osobních zkušeností, ale získáváme je tradováním, verbálním i neverbálním zprostředkováním ostatními příslušníky naší společnosti.“ (Martin 1991 cit. dle Janošová 2008, s. 27).

„Stereotypy genderových rolí v naší společnosti přiřazují muži a ženě typické vlastnosti, které se často doplňují jakožto protiklady, určují naše očekávání vůči jednotlivým ženským a mužským jedincům i naše jednání vůči nim v konkrétních sociálních situacích.“ (Karsten 2006, s. 24)

Existují stereotypy související s etnicitou, věkem, sociálními vrstvami, druhy zaměstnání a další, avšak ty, jež se týkají rolí mužů a žen, jsou zřejmě nejsilnější (Beal 1994 cit. dle Janošová 2008, s. 27).

2.5.1 Konkrétní genderové stereotypy

STEREOTYPY POHLAVNÍCH ROLÍ:	
co je "typický" mužské a co "typický" ženské?	
Hartmut Karsten (2006:24)	
<u>Ženy jsou:</u>	<u>Muži jsou:</u>
bezmocné	agresivní
citově založené	aktivní
emocionální	autoritativní
empatické	bojovní
jemné	ctižádostiví
parádnice	dobrodruzi
milovnice dětí	dominantní
mírné	neohrožení
náladové	nesnadno zranitelní
nelogické	nezávislí
nerozhodné	objektivní a věcní
nesamostatné	odhodlaní
něžné	odolní
ohleduplné	odvážní až opovážliví
pasivní	panovační
pečlivé a opatrné	podnikaví
plné porozumění	přímí
poslušné	racionální
povolné	realističtí
přitažlivé a dráždivé	rozhodní
příjemné	rozvážní
přívětivé	sebejistí
senzibilní	sebevědomí
slabé	schopní sebeovládání
soucitné	silní a energičtí
šarmantní	soutěživí
taktní	spolehliví
toužící po jistotě	stateční a smělí
úzkostné	tvrdí
vyžadující ochranu	velcí a silní
zaměřené na rodinu	vůdci
závislé	vyrovnaní
žvanivé	zodpovědní
	a - muži nepláčou

(Karsten 2006 cit. dle Štastná 2009)

3 METODOLOGICKÁ ČÁST

3.1 Cíl výzkumu

Vzhledem k první výzkumné otázce „Jak je v poradně Love and sex help časopisu prezentován začátek sexuálního života čtenářek?“ bude v mé práci prvním cílem v poradně časopisu Love and sex help identifikovat a popsat informace, které se týkají začátků dívek se sexuálními zkušenostmi.

Dalším cíl mé práce vymezuje druhá výzkumná otázka „Chovají se dospívající lidé ve fotorománech časopisu podle genderových stereotypů?“. Cílem bude v tomto případě zhodnotit, jestli se ve fotorománech časopisu objevuje více příkladů chování podle genderových stereotypů nebo příkladů chování, které genderové stereotypy narušuje.

3.2 Metoda výzkumu

Pro typ mého výzkumu jsem vybral jako metodu analýzy kvalitativní obsahovou analýzu. Při této analýze jsem se držel zásad kvalitativního výzkumu. Ty jsou definovány podle Creswela následovně: „Kvalitativní výzkum je proces hledání porozumění založený na různých metodologických tradicích daného sociálního nebo lidského problému. Výzkumník vytváří komplexní holistický obraz, analyzuje různé typy textů, informuje o názorech účastníků výzkumu a provádí zkoumání v přirozených podmínkách.“ (Hendl 2005, s. 48)

S tímto druhem výzkumu jsem neměl při dosavadních studiích žádné zkušenosti, tudíž pro mě byl problém najít vhodnou literaturu, která by mě zprostředkovala přesně mířené informace ohledně formy analýzy, teoretického ukotvení nebo výzkumných závěrů. Řídil jsem se tedy těmito zásadami: „V typickém případě kvalitativní výzkumník vybírá na začátku výzkumu téma a určí základní výzkumné otázky. Otázky může modifikovat nebo doplňovat v průběhu výzkumu, během sběru a analýzy dat. Z tohoto

důvodu se někdy kvalitativní výzkum považuje za emergentní nebo pružný typ výzkumu.“ (Hendl 2005, s. 50)

3.3 Výzkumný soubor

Jako výzkumný soubor pro první výzkumnou otázku jsem v časopisu Top dívky zvolil rubriku Sex and Love help, což představuje poradnu, kde jsou v centru zájmu problémy čtenářek s partnerstvím a sexuálním životem. Myslím, že zrovna tato poradna je příklad, čím podle Kadlecové magazíny zaměřené na cílovou skupinu teenagerů, reflektují jejich kulturu a přinášejí její obraz, na straně druhé ji spoluvytvářejí a akcelerují její vývoj (2007 cit. dle Sochůrková 2008). Poradnu můžeme vidět jako důkaz zaměření časopisu na sex, což potvrzuje teorii McRobbie, která říká, že toto zaměření mají poslední dobou všechny časopisy pro ženy (1996, s. 178 cit. dle Renzetti - Curran 2005, s. 188). Tato rubrika byla vybrána pro větší systematičnost výzkumu, protože je pravidelnou rubrikou časopisu. Hlavně ale byla rubrika vybrána kvůli častému výskytu informací týkajících se sexuality, které se jinak vyskytují v obsahu časopisu náhodně. Analyzoval jsem v rubrice všechny případy, které vyhovovaly definici sexuality podle Jandourka, která zní: „Sexualita jsou projevy lidského chování bezprostředně směřující k reprodukci lidského rodu nebo fyzickému a psychickému uspokojení sexuální touhy“ (Jandourek 2001). Zkoumány byly poradny ve všech číslech Top dívky z roku 2010.

Výzkum pro druhou výzkumnou otázku jsem provedl v rubrice zvané fotoromán. Fotoromán je vlastně příběh ve formě komixu. Místo kreslených obrázků tu ale máme příběh z fotek. Ve fotorománech se nejčastěji jako hlavní hrdinové objevují muž a žena, kteří se snaží sblížit. Dále se ve fotorománech objevuje pár, který prochází určitou krizí ve vztahu. Vždy tedy jde ve fotorománu o vztah mezi mužem a ženou. Ženy ve fotorománech jsou prezentovány jako hlavní hrdinky, ale vždycky jsou identifikovány vztahem k muži, takže zobrazování dívek ve fotorománu z odpovídá teoriím zobrazování žen v médiích, kde bývají ženy zobrazovány

hlavně ve vztahu k mužům (Renzetti - Curran 2005, s. 184). Taky se zde potvrzuje přítomnost „kultu ženskosti“ tím, že je zde cílem ženy získat nebo si udržet partnera (Ferguson, 1983; McCracken, 1993; Murphy, 1994 cit. dle Renzetti - Curran, 2005, s. 187). Fotoromán ukazuje mnoho vzorů chování, takže mohou mít vliv na socializaci čtenářek. Fotoromán tedy může působit jako mediální instituce. Tento výzkumný soubor jsem si vybral, protože se zde vždy objevují obě pohlaví, a protože je zde mnoho ukázek jejich jednání. Zkoumal jsem fotoromány v každém vydání Top dívek z roku 2010.

3.4 Průběh výzkumu

Postup výzkumu pro první výzkumnou otázku začíná formulací orientační výzkumné otázky. Její znění bylo „Jak může časopis ovlivnit začátek sexuálního života čtenářek?“ Později jsem zjistil, že je otázka pro můj výzkum nevhodná. Neuvědomil jsem si, že bych pro takto definovaný výzkum potřeboval zkoumat informace od dospívajících čtenářek Top dívek v terénu, místo analýzy informací v časopisu, což by byla nákladná záležitost. Původně jsem se chtěl opřít o Defleurovu teorii sociálního očekávání, která popisuje účinky mediálních obrazů na socializaci publika (Závorská 2005, s. 38). I když se otázka dále nedala použít pro výzkum, byla účelná pro vymezení oblasti výběru výzkumného souboru pro analýzu. Klíčové slova tedy byly sexualita dospívajících a začátek sexuálního života. V dalším kroku jsem zformuloval už vhodnou výzkumnou otázku ve znění: „Jak je v poradně Love and sex help časopisu prezentován začátek sexuálního života čtenářek?“. Poté jsem začal s analyzováním informací v časopisu, konkrétně v rubrice Love and sex help. Zaměřil jsem se na dopisy a titulky, které se týkaly sexuality. Ke každému analyzovanému dopisu, jsem si zaznamenal, jaké prvky vztažené k sexualitě se zde objevují. Zjištěné výsledky jsem mezi sebou komparoval a vyvodil jsem z opakujících se prvků výzkumné kategorie, ze kterých jsem potom vytvořil typologii prvků sexuality. Z této typologie jsem nakonec vytvořil shrnutí,

kteřé popisuje, jak poradna časopisu prezentuje informace ohledně začátků sexuálního života dospívajících dívek.

Na začátku druhého výzkumu jsem si definoval výzkumnou otázku. Podle ní jsem vymezil jako výzkumný soubor fotoromány. Výzkumná otázka taky určila, že se budu ve výzkumném souboru zabývat genderovými stereotypy. Nejdříve jsem hledal konkrétní definice genderových stereotypů v odborné literatuře, abych podle nich mohl genderově stereotypní chování ve fotorománech vyhledat. Vybral jsem stereotypy pohlavních (genderových) rolí podle Hartmuta Karstena, u kterých bylo definováno velké množství stereotypů jak pro muže, tak i pro ženy. Hodně stereotypů zde bylo podobných, tak jsem z podobných stereotypů vytvořil obecnější kategorie genderových stereotypů, u kterých jsem postavil do opozice ženské a mužské kategorie. Podle nich jsem interpretoval chování lidí ve fotorománech jako genderově stereotypní nebo chování, které genderové stereotypy narušuje. Příklady chování, které nebylo možné zařadit do kategorií, byly z výzkumu vyřazeny. V závěru jsem porovnal, jestli se ve fotorománech objevuje víc genderově stereotypního chování než chování, které genderové stereotypy narušuje.

4 VÝZKUMNÁ ČÁST PRO PRVNÍ VÝZKUMNOU OTÁZKU

4.1 Výzkumná otázka

Jak je v poradně Love and sex help časopisu prezentován začátek sexuálního života čtenářek?

4.2 Kategorie

Proč zrovna tyto kategorie? Při analýze poradny Love and sex help jsem hledal prvky sexuality, které se v poradně objevují opakovaně. Tyto prvky jsem sepsal a definoval jsem, jaké oblasti vymezují. Vymezení oblasti kategorií je vystavěno na definicích sexuality z odborné literatury. Konkrétně jsem použil definici „Sexualita jsou projevy lidského chování bezprostředně směřující k reprodukci lidského rodu nebo fyzickému a psychickému uspokojení sexuální touhy“ (Jandourek 2001) a definici dimenze sexuality „vzrušivost a fyziologické mechanismy které se vztahují k sexuální aktivitě a k funkcím pohlavního ústrojí“ (Janošová 2008, s. 38).

Začátek sexuálního života – kategorie vymezuje situace, kde se objevuje začátek člověka s dosud neprováděnými projevy lidského chování bezprostředně směřující k reprodukci lidského rodu nebo fyzickému a psychickému uspokojení sex touhy. (Jandourek 2001)

Sebeuspokojování - kategorie vymezuje situace, kde objevuje chování směřující k fyzickému uspokojení sexuální touhy, které člověk vykonává na sobě, bez pomoci jiného člověka. (Jandourek 2001)

Petting - kategorie vymezuje situace, kde dochází k chování člověka směřující k fyzickému uspokojení sex. touhy jiného člověka bez pohlavního styku. (Jandourek 2001)

Sociální problémy kvůli sexualitě - kategorie vymezuje situace, kde má určitý problém v sexuální oblasti negativní dopad na sociální život člověka. (Jandourek 2001)

Dosahování orgasmu - kategorie vymezuje situace, kde dochází k vrcholnému uspokojení sexuální touhy.

Pohlavní znaky - kategorie poukazuje na situace, kde médium cíleně sděluje informace ohledně fyziologických mechanismů, které se vztahují k sexuální aktivitě a k funkcím pohlavního ústrojí. (Janošová 2008, s. 38)

Problémy při průběhu sexu - kategorie vymezuje situace, kde dochází k problémům při projevech lidského chování bezprostředně směřujících k reprodukci lidského rodu nebo fyzickému a psychickému uspokojení sex touhy. (Jandourek 2001)

Sexuální praktiky - kategorie vymezuje situace, kde se objevují konkrétní postupy lidského chování bezprostředně směřující k reprodukci lidského rodu nebo fyzickému a psychickému uspokojení sex touhy. (Jandourek 2001)

Reprodukce - kategorie vymezuje situace, kde se objevují jevy nebo lidské chování bezprostředně směřující k reprodukci lidského rodu. (Jandourek 2001)

Vychloubání sexualitou - kategorie vymezuje situace, kde se člověk chlubí osobní zkušeností s chováním bezprostředně směřujícím k reprodukci lidského rodu nebo fyzickému a psychickému uspokojení sex touhy. (Jandourek 2001)

Antikoncepce - kategorie vymezuje situace, kde se objevují prostředky zabraňující početí při projevech lidského chování bezprostředně směřujících k reprodukci lidského rodu nebo fyzickému a psychickému uspokojení sexuální touhy. (Jandourek 2001)

4.3 Ukázky analýzy

Vroubkovaný kondom a anální sex: je to vůbec pro mě?

„Chtěla bych mít sex s mým přítelem, ale on chce použít za každou cenu kondom s vroubkou nebo mít anální sex, Jaký efekt mají vroubky? Co člověk vlastně cítí při análním sexu? Cindy (15)

Milá Cindy, promiň, pokud teď budu znít dost přísně, ale svého kluka bys měla poslat někam! Kde bere odvahu po tobě, jako sexuální začátečníci, chtít takové věci? Zapomeň na vroubkované kondomy! Jejich dráždění je zvláštní a stejně jsou určeny jako sexuální hračka pro lidi, kteří nemají žádnou fantazii. Anální sex je praktika, která mladým holkám jenom nahání strach. Když se penis dostává do zadečku, tak to bolí. Tvoje začátky v sexu by měly být trošku jemnější. A teď upřímně: jak často jste se už mazlili, líbali a navzájem dráždili? Pro něj je to málo? Tak se na něj vykašli!“

Článek v rubrice „love and sex help“ který sexualitu rozhodně nezastírá. Jako ostatní dotazy v rubrice je článek prosba o radu. Spadá do kategorie *sexuální praktiky, začátek sexuálního života a pohlavní znaky*. U zařazení do kategorie *začátek sexuálního života* jsem považoval za důležité body věk autorky prosby, definici autorky redaktorkou jako sexuální začátečnice, neznalost autorky určitých sexuálních praktik a zájem autorky o sex. V souvislosti s kategorií *začátek sexuálního života* jsem si taky všiml zhodnocení situace autorky redakcí. Redakce se začátkem se sexem v tomto věku souhlasí, ale říká, že je nevhodné pro nezkušenou patnáctiletou dívku začít s análním sexem. Redakce taky nedoporučuje patnáctileté dívce použití vroubkovaných kondomů. *Pohlavní znaky* jako penis a tomto případě i „zadeček“ se zde objevují jako přirozená součást těla, která je určitým způsobem vztažená k sexualitě. Popis „Když se penis dostává do zadečku, tak to bolí.“ se dá zařadit do kategorie *sexuální praktiky*. V tomto případě je anální sex redakcí popisován negativně, možná aby zastrašil patnáctileté dívky od jeho praktikování.

Na sex-talk jsem moc stydlivá!

„Můj kluk by při sexu rád mnohem víc mluvil a rád by ode mě slyšel i sprostá slova, Já na to ale nemám odvalu, Případá mi to trapné! MÍŠA (17)

Pro spoustu lidí je sex-talk nebo dirty-talk mnohem větší zkouška odvahy než bungeejumping. Když se mluví o sexu, pak spíš hrubě hovorově než odborně a přesně. Jestli to chceš zkusit, začni s jemnými slovy: "To je krásné! Opravdu mě vzrušuješ. Líbí se mi to!" Řekni mu například: "Cítit jak se mě dotýkáš, to mě vážně rozpaluje!" Člověk se při dirty-talku nemusí tomu druhému dívat do očí, a tak na tobě tvoje rozpaky nepozná. Sladké sliby, žhavá slovíčka a sexy narážky muže člověk klidně žhavým hlasem šeptat tomu druhému do ucha. Smyslný hlas anebo tiché mumlání tvého partnera muže pořádně nažhavit. Jakou cestou se bude váš sex-talk dál ubírat, to můžeš určovat sama. Když se ti něco nebude líbit, řekni hned: "Stop!"“

Zde vidíme dotazování na určitou sexuální praktiku, kterou sice dívka zná, ale má problém ji realizovat. Praktiku se zřejmě chystá zkusit poprvé, takže se jedná o novou zkušenost v sexu. Z tohoto důvodu je možné tento dopis zařadit do kategorie *začátek sexuálního života* a *sexuální praktiky*. Redakce jí s problémem pomáhá, takže vlastně schvaluje splnit přání přítele čtenářky, než praktiku bojkotovat. Takže vlastně redakce praktikování „sex-talk“ v sedmnácti letech schvaluje. Redakce nic nenamítá proti tomu, aby dívka tohoto věku měla sex.

Kdy se klukům ztopoří penis?

Jak poznám, že se mému příteli postavil penis? Moje kámoška se zalogovala na net pod jménem jednoho kámoše a zeptala se mého přítele, kdy měl naposled "brkózu". Jeho odpověď: "V hodině němčiny." Na co tam myslel? INA (13)

„Milá Ino, jestli má tvůj přítel erekci, poznáš nejlépe, když budeš dostatečně blízko, abys cítila, že se jeho penis zvětšil a zesílil. Jestli nosí

těsnější kalhoty, nebude problém to poznat i pouhým mrknutím oka. Že ale na svého přítele tajně vyzvídáš, to mi nepřipadá jako dobrý nápad! Možná myslel na tebe - to bys přece ráda slyšela, ne? Mnohem pravděpodobnější je ale jiné vysvětlení: při dospívání hormony v těle doslova blázní a penis žije svým vlastním životem. Klidně se postaví, aniž by kluk cítil sexuální vzrušení. Prostě se tam jen nahromadí víc krve. A tak během dne dochází k erekcím - dokonce i při vyučování.“

Na tomto textu lze poznat, že ho píše dívka, která ještě nemá moc informací o fyziologických mechanismech opačného pohlaví, přestože už má partnera. Redakce usoudila, že informace, na které se ptá, pro ni nejsou nevhodné, tak jí detailně vysvětlí možnosti původu erekce a taky jak se erekce projevuje. Tento dopis zařadím do kategorie *pohlavní znaky*, protože se jedná o popisování okolností funkce fyziologických mechanismů, které se vztahují k sexuální aktivitě.

Sním o třech klucích!

„Ve snu už jsem prožila sex se třemi kluky z vedlejší třídy, věci, které jsem ještě ve skutečném životě nikdy nepodnikala. Proč? S těmi kluky přitom nemám vůbec žádný kontakt, známe se jen od vidění. LINDA (14)

Milá Lindo, věci, o kterých se nám zdá, často nemusí mít vůbec nic společného s realitou. Během spánku náš mozek zpracovává to, co jsme přes den prožili a přidává k tomu ještě představy a fantazii. Tak vznikají sny, a právě proto se často hodně vzdalují realitě. Takže se klidně může stát, že se ve snu s jedním klukem mazlíš, s druhým líbáš a se třetím třeba chodíš po nákupech, i když se vlastně vůbec neznáte. Jestli máš sny, které jsou hodně smyšlené, může to značit i tvou kreativitu... Takže sladké snění!“

Z tohoto dopisu můžeme rozkrýt, že pro 14 letou Lindu není sexualita tajemstvím, přestože ji zatím nepraktikovala. V tomto případě jsou cenné informace pro analýzu spíše v komentáři redakce. Redakce na konci přeje dívce sladké snění, což zní jako schvalování sexuálních fantazií pro 14 letou dívku. Přesto, ale dívku nemotivuje k reálnému začátku pohlavního

života. V dopisu se objevují informace, které se týkají kategorie začátek *sexuálního života*. Věk 14 let tedy není prezentován jako vhodný k začátku s pohlavním životem.

Na co je "pilulka po"?

„Vím, že klasická antikoncepční pilulka chrání holku proti otěhotnění, takže se člověk při sexu nemusí bát. Ale na co je "pilulka po"?
ADRIANA (14)

"Pilulku po" ti může předepsat lékař v případě selhání ochrany: když si zapomeš vzít pilulku, prasklý nebo špatný kondom, vůbec žádná ochrana - v těchto případech je "pilulka po" záchrana. Bere se buď jedna, nebo více tabletek najednou. Hormon v něm potlačí nebo zbrzdí ovulaci a tím zabrání otěhotnění. Důležité: "Pilulka po" musí být užita nejpozději do 5-ti dnů po pohlavním styku! Což je nové, protože do teď se vždycky mluvilo o třech dnech poté. Ale mám tu varování: nedoporučuje se jako klasická ochrana, protože je to opravdová hormonová bomba, která má taky velké vedlejší účinky.“

Dopis týkající se antikoncepce na první pohled nemusí o sexualitě moc vypovídat, když se ale podíváme na pohled redakce, zjistíme, že redakce podporuje používání antikoncepce a bere dotazování čtrnáctileté dívky na antikoncepci jako normální věc. Text má spojitost s kategorií *antikoncepce*.

Má strach z prvního sexu.

„Můj přítel (15) neměl ještě nikdy sex, já ale ano. Brzy bychom spolu chtěli spát. Ale on má strach, že při svém poprvé zklame. Protože jsem zkušenější, řekla jsem mu, že nemusí mít žádný strach. On mi ale nevěří. LENKA (15)

Tvoje pokusy ho uchláolit jeho strach jenom zvětšují! Připadá si totiž proti Tobě méněcenný. Jednak je ještě panic a kromě toho mu určitě v hlavě koluje strach, že budeš jeho výkon srovnávat. Cítí silně, že pod

tímto tlakem bude jeho poprvé hrozné. Ruku na srdce: ačkoliv se tváříš velice zkušeně, sex s novým partnerem je vždycky vzrušující a může nahánět strach. Řekni mu následující: „Já mám z poprvé s tebou zrovna takový strach jako ty. Ale já vím, že si věříme a že se nemůže nic pokazit.“ Mluv o svém strachu, to mu uleví!“

Dopis, ve kterém se jedná hlavně o psychologický problém, vypoví i mnohé o sexualitě. Je zde vidět, že patnáctiletá dívka už sex měla a že se její patnáctiletý partner k prvnímu sexu chystá. Dopis se tedy vztahuje ke kategorii *začátek sexuálního života*. První sex se zde objevuje pod pojmem „poprvé“. Redakce tak říká „pod tímto tlakem bude jeho poprvé hrozné“, takže první sex prezentuje jako významnou událost a v následující větě jako něco, co se může pokazit.

Bolest na gynekologii!

„Moje první prohlídka u gynekologa byla bolestivá. Teď je pro mě úplný horor představa, že bych si měla zavádět tampon a ze svého prvního sexu mám úplnou paniku. Je snad moje pochva příliš tenká? ZUZA (14)

Milá Zuzo, asi jsi musela mít opravdu smůlu, protože vyšetření u gynekologa by rozhodně neměla bolet. Strach ze svého poprvé bys proto taky neměla spojovat s tímhle špatným zážitkem. Určitě budeš moct strach odložit, když budeš mít stálého přítele a když se rozhodnete, že je ten pravý čas na vaše poprvé. K tomu ale patří také důvěra, kterou si mezi sebou musíte teprve vypěstovat. JEŠTĚ JEDEN TIP: Když si dopředu namažeš trochu lubrikačního gelu na tampon, pak ho snadněji zasuneš dovnitř. Bylo by asi i dobré vyměnit gynekologa. Zeptej se proto svých kámošek, jestli je jejich gynekolog citlivější.“

V tomto dopise můžeme odhalit, že 14letá dívka bere jako fakt, že ji v blízké době čeká první sex. Redakce chce v dívce vypěstovat pozitivní vztah k sexu a říká, že má spíš překonat strach ze sexu, než se sexem počkat. Taky říká, že je vhodné zažít první sex se stálým partnerem, kde zdůrazňuje vzájemnou důvěru. Tento dopis má spojitost s kategorií začátek

sexuálního života. Nelze zde, ale jednoznačně určit, jestli redakce sex ve čtrnácti letech schvaluje.

Jak se můžu uspokojit?

„Všechny moje kámošky říkají, že mají doma vibrátor a mohou se s ním samy uspokojovat. Jenom já to musím dělat prsty, protože na vibrátor nemám peníze. Kromě toho je mi to nepříjemné. Může člověk jako náhradu použít okurku? ALICE (15)

Ted' upřímně – Myslím, že tvoje kámošky pěkně kecají! Vibrátor totiž člověk může koupit teprve od 18 let v sexshopu. Jako náhražka penisu v pochvě není ani moc dráždivý. Vnitřní vagína totiž nemá nervy, a proto ti okurka nepřinese žádnou rozkoš. A navíc by si člověk mohl zavléct do pochvy nějakou nepříjemnou plíseň, zánět nebo vyrážku. A o to přece nestojíš, ne? Když si budeš sama hrát se svým tělem, dokážeš se kolikrát daleko víc vzrušit, než když si budeš zkoušet do pochvy dávat jakékoli předměty. Něžně se dotýkej svého Těla a poznávej, co je Ti příjemné.“

Tento dopis se v první řadě týká sebeuspokojování. Autorka dopisu bere uspokojování vibrátorem jako něco lepšího než uspokojování rukou. Pravděpodobně ji k tomuto myšlení přivedla její vrstevnická skupina, kde je toto normou. Z jejího textu vyplývá, že se ve skupině jejích kamarádek vlastně z určitého úhlu pohledu dívky chlubí tím, že se uspokojují vibrátorem. Čtenářka taky vlastně říká, že by ráda začala s novým druhem sexuality, takže se dopis dá zařadit pod kategorii *začátek sexuálního života*. Redakce říká, že kamarádky lžou a nedoporučuje pro sebeuspokojování náhražky penisu s odůvodněním malé dráždivosti a možnosti infekce. Tento dopis se tedy týká kategorií *sebeuspokojování*, *začátek sexuálního života* a *vychloubání sexualitou*.

23% patnáctiletých dívek a kluků už mělo sex!

Tento titulek působí jako sdělení nějaké vyšší autority, udávající normu, kdy je vhodné mít první sex. Z tohoto sdělení můžou čtenáři chápat, že je vhodné začít od patnácti se sexem. Za to u starších dívek, které ještě sex neměly, by sdělení mohlo účinkovat jako „motivátor“ k co nejrychlejšímu začátku se sexem, protože by se mohly cítit, že zaostávají. Tento text se dá zařadit do kategorie *začátek sexuálního života*, protože je tu text bezprostředně informující o okolnostech začátku dospívajících se sexem.

4.4 Výsledky výzkumu pro první výzkumnou otázku

Výsledky výzkumu jsem roztřídil podle kategorií hlavní otázky. Shromáždil jsem prvky sexuality prezentované časopisem v rubrice Love and sex help, které se objevují u 12-17 letých dívek, a uspořádal je pomocí dříve definovaných kategorií. U kategorií jsem ponechal jejich definice, aby se při porovnávání výsledků vědělo, jaká je oblast oné kategorie. Ke některým kategoriím jsem uváděl zvlášť pohled redakce. Redakce čtenářkám vlastně v poradně radí a podává zpětnou vazbu o tom, jestli dané sexuální chování a vědomosti o sexualitě patří k jejich věku.

Začátek sexuálního života – kategorie vymezuje situace, kde se objevuje začátek člověka s dosud neprováděnými projevy lidského chování bezprostředně směřující k reprodukci lidského rodu nebo fyzickému a psychickému uspokojení sexuální touhy. (Jandourek 2001)

U této kategorie mě nejdříve zajímaly praktiky, se kterými dospívající dívky měly získávat novou zkušenost, takže jsem se nezajímal jen výlučně o pohlavní styk. Zajímaly mě zde praktiky, které vyhovovaly Jandourkově definici sexuality (modifikace definice pro kategorii uvedená výše). Byly to tedy praktiky jako sebeuspokojování, petting (podle informací v časopise pod něj spadá mazlení, něžnosti, vzájemné uspokojování), orální sex, anální sex a samozřejmě taky klasický sex. Samotné praktiky jako líbání v záběru výzkumu nebyly. Dále jsem považoval za důležité zjistit, v jakém věku a s kterými praktikami dívky začínají, chystají se s nimi začít nebo ve kterém věku se o ně začínají zajímat. Nejmladší dívky, které podle informací v časopisu začínají se sebeuspokojováním, jsou věku 13 let. Na sebeuspokojování je pohlíženo jako na něco, co umí dívky přirozeně, takže se nikde neobjevují dotazy na nějakou přípravu před sebeuspokojováním. Reálný zájem o sex a informace o sexu se objevuje nejdříve u čtrnáctiletých dívek. Ty často píší o tom, že je to vlastně čeká a nemine, přestože se některým z nich věci ohledně sexu nelíbí, což se objevuje taky u určitého počtu patnáctiletých dívek. Redakce

se snaží přesvědčit dívky, že je sex dobrý a příjemný. Přesto ale doporučuje počkat s prvním sexem do patnácti let. S pohlavním stykem dívky podle poradny časopisu začínají poprvé v patnácti letech s tím, že většina patnáctiletých dívek se na sex teprve připravuje. V poradně hojně používá pojem „poprvé“ pro pojmenování prvního sexu. Poradna taky často zmiňuje informace o tom, kolik procent dívek určitého věku zažilo určitou událost, vztahující se k prvnímu sexu. V poradně časopisu jsou prezentovány informace o tom, kdy dívky nejčastěji se sexem začínají, např. „23% patnáctiletých dívek a kluků už mělo sex“, „15,9 let je průměrný věk u holek, kdy zažívají svoje poprvé“. A taky jak zažívají svůj první sex: „81% všech mladistvých zažije svoje poprvé v misionářské poloze“, „21% všech holek prožije svoje poprvé bez ochrany“, „42% holek má strach, že při svém poprvé udělá všechno špatně“. Zdroje těchto statistických informací není možné v časopise zjistit. Další věk, ve kterém mají podle poradny dívky nejčastěji první sex, je věk 16 let. Přesto jsou ale v poradně případy dívek, které v 16 letech se sexem nezačaly. U dopisů čtenářek věku sedmnácti let už ale nikde nevidíme, že by popisovaly, že dívky se sexem začínají. Většinou se sedmnáctileté dívky ptají na otázky ohledně sexuálních praktik. Když se zaměříme na pohled redakce ohledně začátků dívek se sexem, tak můžeme v poradně zjistit, že redakce nemá nic proti prvnímu sexu dívek ve čtrnácti a více letech. Čtrnáctiletým dívkám ale nedoporučuje začít se sexem, protože je to v ČR právně zakázáno. Dále poradna nastiňuje určitý postup, jak se má se sexem začít. První fáze postupu je mít stálého partnera, další fáze je petting s partnerem, poté je možné překročit k prvnímu pohlavnímu styku. Po pohlavním styku je možné přejít k vykonávání orálního sexu. Zajímavostí je pojetí „poprvé“ v poradně. Podle informací dívek a redakce je „poprvé“ něčím neopakovatelným, vzácným, něčím, co by se nemělo pokazit. V poradně se třeba ohledně tohoto tématu objevuje dotaz šestnáctileté dívky na to, jak to udělat, aby její poprvé bylo „to ono“ nebo statistická informace „42% holek má strach, že při svém poprvé udělá všechno špatně“.

Sebeuspokojování - kategorie vymezuje situace, kde objevuje chování směřující k fyzickému uspokojení sexuální touhy, které člověk vykonává na sobě, bez pomoci jiného člověka. (Jandourek 2001)

Praktikování sebeuspokojování se objevuje nejdříve u dívek starších 13 let. Ty se zajímají o vymezení případů, kdy je sebeuspokojování bezpečné. Konkrétní případ je třináctiletá dívka, které matka řekla, že je uspokojování sprchou nebezpečné. Redakce odpovídá, že je takové uspokojování stejně dobré, jak rukou, přičemž názory matky dívky nekritizuje. Dále se sebeuspokojování objevuje v dopisech čtrnáctiletých dívek, kde se dívky chtějí uspokojovat vibrátorem. Na to redakce odpovídá, že by se čtrnáctiletá dívka měla uspokojovat bez pomůcek. Také patnáctileté dívky píšou v poradně dopisy, ve kterých se ptají na problémy při uspokojování. U této věkové kategorie se v dopisech objevily problémy ohledně dosahování orgasmu a problém shánění vibrátoru za účelem sebeuspokojování. Redakce opět nedoporučuje používání sexuálních pomůcek a dodává, že náhražky penisu nejsou pro sebeuspokojování vhodné. U šestnáctiletých a starších dívek se nic ohledně sebeuspokojování v poradně neobjevuje. Poradna tedy sebeuspokojování prezentuje jako přirozenou věc, která by se měla dělat tím nejpřirozenějším způsobem.

Petting - kategorie vymezuje situace, kde dochází k chování člověka směřující k fyzickému uspokojení sexuální touhy jiného člověka bez pohlavního styku (podle časopisu do něho spadá orální sex, vzájemná masturbace, hlazení, něžnosti). (Jandourek 2001)

Zmínka o praktikování vzájemného uspokojování v nejmladším věku se váže k věku 14 let. V těchto případech se dívky vzájemně uspokojovaly se stálým partnerem. Redakce varovala pouze jednu dívku, že je petting ve 14 letech nezákonný. Morálně proti pettingu ve 14 letech ale nic nemá. Dále se v poradně objevuje petting u patnáctiletých dívek. U šestnáctiletých dívek se petting taky objevuje a je zde prezentován jako jakýsi nutný předstupeň než se přechází k samotnému sexu. Taky je redakcí doporučován při

nedostatečném vzrušení u sexu. Poradna také uvádí statistické informace, kde prezentuje jaké množství, dívek určitého věku, zažilo orgasmus při pettingu. Jsou to konkrétně tyto případy: „15% všech holek zažije svůj první orgasmus s přítelem při pettingu“, „42% holek od 15 do 20ti let dosáhlo při pettingu s klukem orgasmu“. Tímto je vlastně petting prezentován jako používaný prostředek k dosažení orgasmu. Taky bylo výše zmíněno, že je v poradně petting prezentován, jako doporučovaný krok před prvním sexem.

Sociální problémy kvůli sexualitě - kategorie vymezuje situace, kde má určitý problém v sexuální oblasti negativní dopad na sociální život člověka. (Jandourek 2001)

Tyto problémy popisují 3 případy šestnáctiletých dívek. Jedna přestala mít chuť na sex kvůli braní hormonální antikoncepce. Redakce jí vzhledem k tomu radí, že to má všechno vysvětlit příteli, takže vlastně definuje partnerství bez sexu jako problémové partnerství. Další problém vidí další dívka v tom, že je homosexuální. Říká, že by nejradši byla na kluky jako ostatní. Takže vidí homosexualitu jako něco, co od ostatních lidí odlišuje a přitom by chtěla být jako majorita. Dalším případem je dívka, která se ptá jestli jí kluk se kterým chodí 3 roky, nechá kvůli tomu, že bude špatná v sexu. Opět se nám tu objevuje myšlení, ve kterém partnerství se špatným sexem znamená problémové partnerství, takže dívka se bojí riskovat, že by ze stávajícího dobrého partnerství udělala problémové partnerství. Redakce v těchto případech dívky uklidňuje a zdůrazňuje důvěru mezi partnery. Poradna tedy prezentuje sociální problémy kvůli sexualitě jako problémy, vyplývající z menšinové orientace a taky problémy vyplývající ze strachu, že špatný sex nebo nedostatek sexu naruší funkčnost partnerství.

Orgasmus - kategorie vymezuje situace, kde dochází vrcholnému uspokojení sexuální touhy

První případ, podle věku čtenářek, se objevuje u dívek starých 14 let. V prvním příkladě se dívka ptá na to, jestli je možné orgasmu dosáhnout 6x za sebou. Redakce říká, že ano a dodává, že je možné orgasmu dosáhnout i při líbání. Dále se dosahování orgasmu objevuje u patnáctiletých dívek. Jedna chce mít orgasmus, protože myslí, že je to podmínka „úspěšného sexu“ a zřejmě kvůli tomu ho při absenci orgasmu u sexu chtěla předstírat. V dalším případě dívka kvůli považovala dosahování orgasmu jako možný indikátor její sexuální orientace (s dívkami orgasmus měla, s chlapci ne). Redakce jí řekla, že je indikátorem sexuální orientace psychická přitažlivost. Dále se dosahování orgasmu objevují u šestnáctiletých dívek, kde byl orgasmus prezentován jako něco skvělého, co měly ostatní kamarádky. Další šestnáctiletá dívka se ptala na to, jestli je lepší vaginální nebo klitoriální orgasmus. Redakce popsala okolnosti kolem každého typu orgasmu, ale nesdělila, který je lepší. Další šestnáctileté dívce redakce poradila, aby zažila orgasmus při pettingu na otázku „Co holka cítí při sexu“? U sedmnáctiletých dívek se dopisy, ve kterých se dívky zajímají o orgasmus, neobjevují. Orgasmus je zde prezentován jako přirozená věc, kterou má právo zažít každá žena.

Pohlavní znaky - kategorie poukazuje na situace, kde médium cíleně sděluje informace ohledně fyziologických mechanismů, které se vztahují k sexuální aktivitě a k funkcím pohlavního ústrojí. (Janošová 2008)

Zájem o tuto problematiku se projevuje v dopisech třinácti, čtrnácti a patnáctiletých dívek. U třináctileté dívky, která se ptá na to, jak pozná ztopoření penisu, si můžeme všimnout, že je ještě málo informovaná o mužských fyziologických mechanismech. V dopisech čtrnáctiletých se dívky neptají na pohlavní znaky kvůli jejich funkci, ale zajímá je, jestli nejsou závadné drobné anomálie jako vpadlé bradavky. Taky se jedna čtrnáctiletá zajímá, za jakých podmínek se protrhne panenská blána.

V některých dopisech patnáctiletých je vidět odpor k mužským pohlavním znakům (většinou penisu). Jedna dívka tento odpor považuje za indikátor lesbické orientace, což jí redakce vyvrátí. V dalších dopisech dívky projevují strach o funkčnost pohlavních orgánů (z vzhledového hlediska nebo kvůli nemožnosti dosažení orgasmu). Redakce na otázky ohledně funkcí pohlavních znaků většinou působí, jako někdo kdo uklidňuje, že je vše v pořádku a že je vše přirozené. Pohlavní znaky jsou tedy prezentovány jako přirozené orgány těla, které jsou potřebné pro uspokojování nebo reprodukci.

Sexuální praktiky - kategorie vymezuje situace, kde se objevují konkrétní postupy lidského chování bezprostředně směřující k reprodukci lidského rodu nebo fyzickému a psychickému uspokojení sex touhy (Jandourek 2001)

Nejmladší tázající dívka na sexuální praktiky má 12 let. Zajímá ji, jak funguje „kouření“. Redakce ji praktiku popíše, ale zřejmě se jí zdá dvanáctiletá dívka na tuto praktiku mladá, takže podání své rady legitimizuje tak, že dodá, že je „OK to vědět“, když se o tom mluví v jejím kolektivu. Dále se v poradně o sexuální praktiky zajímají čtrnáctileté dívky. Je zde případ, kdy se dívka ptá na to co je vanilkový sex. Zde redakce bez jakýchkoli připomínek popíše praktiku jako „něžný sex, často vykonávaný v misionářské poloze“. Dále se další patnáctiletá dívka ptá na to, co člověk dělá při Kámasútře. Redakce bezproblémově vysvětlí o čem Kámasútra je a nakonec dodá, že je v sexu důležitější pocit než technika. Další patnáctiletá dívka prosí o tipy na činnosti, které se provádějí při pettingu. Dodává, že ví jak přítele „vyhonit“ a taky, že ji přítel může uspokojit pusou. Redakce říká, že tyto praktiky jsou na konci všech pettingových zkušeností a že by měli s partnerem přejít na jejich začátek (něžnosti, hlazení) a postupně zkoušet něco odvážnějšího. Dále je zde otázka šestnáctileté dívky na to, jak se připravit, aby její první milování bylo „ono“. Redakce začne radit pozitiva misionářské polohy a dodává, že „nejlépe to klapne“, když se oba uvolní a budou si věřit. Dále sedmnáctiletá dívka ve svém dopise popisuje, že

s přítelem zažili olejovou masáž, hračky v posteli, milování ve vaně a na záchodě i jiných místech po bytě a ptá se po dalším zpestření v sexu. Redakce nejen, že neporadí sexuální praktiky, ale doporučí dívce provádět něžnosti a taky se spíš „nažhavovat“ psychicky. Dívkám od 14 let redakce podává informace o sexuálních praktikách bez jakýchkoli obav. Celkově se redakce snaží prostřednictvím poradny prezentovat sex jako citovou záležitost, záležitost důvěry než techniku k fyzickému uspokojení. Vybízí, aby se dívky dostávaly k určitým sexuálním praktikám postupně.

Reprodukce - kategorie vymezuje situace, kde se objevují jevy nebo lidské chování bezprostředně směřující k reprodukci lidského rodu. (Jandourek 2001)

Jako nejmladší se o reprodukci zajímá 13letá dívka, která se strachuje, že mohla otěhotnět náhodným dotykem spermatu a následným sebeuspokojováním. Je vidět, že dívka bere těhotenství v jejím věku jako negativní věc. Další případ se objevuje u čtrnáctileté dívky, která se bojí, že otěhotněla při pettingu s přítelem. Takže opět hodnotí otěhotnění negativně. První případ se týká patnáctileté dívky, která se ptá, jestli žena cítí, když je v ní vajíčko oplodněno. Redakce odpoví, přičemž hned přidá komentář, v němž dívce přímo nařídí, že sexuální styk musí mít vždy jen s ochranou, přestože ona samotná nic o sexuálním chování nezmiňuje. Dále jsou v poradně uvedeny statistické informace, které se týkají reprodukce. Jsou to: „40% všech kluků mezi 14-17 lety nepomyslelo na to, jestli by se jednou chtěli stát otci.“ a „Jenom 20% kluků ví, ve kterých dnech může dívka otěhotnět!“. Tyto informace si člověk může interpretovat jako varování před reprodukcí. Je tedy vidět, že je reprodukce v poradně časopisu chápána negativně, jak čtenářkami, tak i redakcí.

Vychloubání sexualitou - kategorie vymezuje situace, kde se člověk chlubí osobní zkušeností s chováním bezprostředně směřujícím k reprodukci lidského rodu nebo fyzickému a psychickému uspokojení sex touhy. (Jandourek 2001)

Chlubení se sexuálními zkušenostmi je v poradně zaznamenáno u dívek starých 13 let, jako u nejmladších. Ty se mají na internetovém fóru chlubit svým „poprvé“. Redakce si myslí, že tyto dívky ohledně sexu v tomto věku lžou a dodává, že kdo nejvíc mluví, je na tom sám dost bídně. Takže vlastně taky uvádí brzkou zkušenost se sexualitou jako pozitivní věc, přičemž Orwin ve své teorii rizika předčasné sexuality chápe brzkou zkušenost se sexualitou spíše jako hrozbu (Orwin 2001, s.121). Další případ se objevuje v dopisu patnáctileté dívky, která si chce koupit vibrátor, protože se její všechny kamarádky chlubí, že se uspokojují vibrátorem. Takže v tomto případě je chápáno sebeuspokojování s vibrátorem jako něco lepšího a hodnotnějšího než sebeuspokojování rukou a tím „lepší“ je se možné chlubit. Redakce hodnotí situaci s kamarádkami jako lživou a radí dívce se uspokojovat klasickým způsobem. Další případ vychloubání se sexualitou je 16 letý muž, který na internetovém fóru píše, že musí mít sex 6x týdně a nejlépe s více partnerkami. Praktiky, které tento muž popisuje, se můžou zdát pro některé čtenářky jako extrém, protože narušují poradnou prezentovanou představu jediného vhodného sexu jako „sexu v partnerství se stálým přítelem“. Takže ve shrnutí se dospívající lidé vlastně chlubí brzkým začátkem sexuálních praktik, častou frekvencí sexuálního chování a zvláštními druhy sexuálních praktik.

Antikoncepce - kategorie vymezuje situace, kde se objevují prostředky zabraňující početí při projevech lidského chování bezprostředně směřujících k reprodukci lidského rodu nebo fyzickému a psychickému uspokojení sexuální touhy. (Jandourek 2001)

Dotazem nejmladší dívky, kde je v centru zájmu antikoncepce, je dotaz čtrnáctileté dívky, která se ptá, k čemu slouží pilulka „po“, přičemž zdůrazní, že ví, jak funguje hormonální antikoncepce a že se s ní při sexu člověk nemusí „bát“. Takže určitou osvětu ohledně antikoncepce čtrnáctiletá

dívka má, dále je ještě zajímavé, že slovo „bát“ vyjadřuje negativní hodnocení otěhotnění. Redakce ještě při dotazování další čtrnáctileté dívky zmiňuje, že při patnáctileté prohlídce jsou s dívkou projednávány i otázky sexu a antikoncepce. Takže poukazuje na to, že jsou otázky ohledně antikoncepce pro tuto dívku vhodné. Další případ je u patnáctileté dívky, kdy si ztěžuje, že její přítel při sexu nechce používat kondom, když dívka bere hormonální antikoncepci. Redakce se zastává dívky a doporučuje radši jistější ochranu než lepší požitok ze sexu. Další patnáctiletá dívka se ptá, jak se dávkuje hormonální antikoncepce, protože chce s přítelem zažít první sex. Redakce ochotně poradí. Antikoncepce se taky objevuje u dopisů šestnáctiletých dívek, kde u jedné způsobila problém tím, že dívka při nasazení hormonální antikoncepce ztratila chuť na sex. Další šestnáctiletá dívka chce mít sex při menstruaci, protože je při tom hodně vzrušená. Redakce jí doporučuje použít kondom. Redakce doporučuje použít kondom v případě otázky sedmnáctileté dívky, když se ptá, jestli je možné nakazit muže oparem při orálním sexu. Dále poradna uvádí statistické informace, které se týkají antikoncepce např. „60% všech 16- až 45-letých používá při spontánním sexuálním kontaktu kondom“, což může vybízet k častému používání kondomu. „21% všech holek prožije svoje poprvé bez ochrany“. Toto tvrzení může být pochopeno tak, že jen malé množství lidí má svůj první sex bez ochrany, takže tvrzení spíše mluví pro použití antikoncepce. O antikoncepci se tedy v poradně zajímají věkové kategorie dívek od 14 do 17 let. Redakce doporučování antikoncepci dívkám každého věku, přičemž doporučuje použít kondom při každém sexu. Doporučuje kondom jak proti početí, tak proti pohlavně přenosným nemocem.

4.5 Shrnutí výsledků výzkumu pro první výzkumnou otázku

Poradna časopisu prezentuje začátek sexuálního života jako něco, co dívky čeká a nemine. Popisuje taky, že má každá dívka tyto sexuální zkušenosti zažít v následujícím pořadí: sebeuspokojování, petting se stálým partnerem, sex se stálým partnerem. K dalším sexuálními zkušenostem redakce časopisu dívky nevybízí, ale k dotazům na ně dodává, že je dobré

s nimi začít až po zkušenostech s klasickým sexem. Poradna prezentuje, že když dívka začne se sexuální zkušeností dříve než její vrstevníci, získá tím ve vrstevnické skupině sociální uznání. Zde se potvrzují teoretické východiska ohledně sexuality dospívajících. Jako úplně první sexuální zkušenost dívek poradna prezentuje sebeuspokojování, přičemž redakce, v souvislosti s ním, odrazuje dívky od používání sexuálních pomůcek. Poradna prezentuje, že je vhodné provozovat sebeuspokojování od třinácti let. Dále poradna prezentuje, že dívky zažívají zkušenosti s pettingem nejčastěji ve čtrnácti a patnácti letech. První sex, v poradně často prezentovaný jako „poprvé“ je podle poradny časopisu vhodné zažít v patnácti nebo šestnácti letech. „Poprvé“ je prezentováno jako významný bod v sociální roli dívky, tedy skutečnost, která v socializaci odstartuje určité vývojové změny jedince. Podle poradny to má být úkol, který se „nemá pokazit“, což vede často k obavám dívek z prvního sexu. Obecně poradna prezentuje věk první soulože minimálně o 2 roky dříve, než je průměrný věk první soulože (18 let) obyvatel ČR ve výzkumu 1. lékařské fakulty Univerzity Karlovy z roku 2008. V poradně je těhotenství prezentováno jako hrozba. Redakce doporučuje dívkám používat antikoncepci (různé druhy v kombinaci s použitím kondomu) při každém styku (samozřejmě i při tom prvním) z důvodu zabránění těhotenství a jako prevenci proti pohlavním nemocem. V tomto případě se zde objevují stejné rizika jako v teoretických východiskách rizik předčasné sexuality. Sex jako takový, je v poradně prezentován jako součást partnerství, kde jsou redakcí zdůrazňovány citové aspekty sexu, takže tyto výsledky souhlasí s teoretickými východisky Genderu a časopisů, které prezentují, že je sex v ženských časopisech pojímán z hlediska mezilidských vztahů. (Renzetti - Curran 2005, s. 190)

Můj názor na tuto problematiku je, že poradna časopisu schválně prezentuje pro začátky sexuálních zkušeností co nejnižší věk, protože chce čtenářkám předkládat něco, co ve svém věku ještě neznají a zároveň to prezentuje jako zkušenost, se kterou je velmi vhodné, ne-li nezbytné začít. Tím vlastně u dívek může vznikat touha tyto zkušenosti zažít, což má za

následek touhu získávat o těchto zkušenostech co nejdetailnější informace. Tyto informace jim jsou poskytovány v časopise, takže si tímto způsobem časopis udržuje odběratele.

5 VÝZKUMNÁ ČÁST PRO DRUHOU VÝZKUMNOU OTÁZKU

5.1 Výzkumná otázka

Chovají se dospívající lidé ve fotorománech časopisu podle genderových stereotypů?

5.2 Zobecněné kategorie genderových stereotypů

Ženy	Muži
emocionální	racionální
příjemně se chovající	sebeprosazující chování
nesamostatnost	nezávislost
slabost	fyzická zdatnost
submisivní	vůdčí
pasivní	aktivní
zaměření na svou atraktivitu	zaměření na úspěch
zaměření na péči (reprodukce)	zaměření na tvořivost (produkce)

5.3 Ukázky analýzy

Zde vidíme ukázkou z čísla 5/10. Kde je hlavní zápletka v tom, že se hlavní 16letá hrdinka Zuzka domnívá, že bude mít lepší život, když otěhotní. Což by podle ní mělo za následek připoutání partnera k sobě

(partner totiž tráví čas s jinými ženami) a mohla by vést samostatný život v azylovém domě s dítětem jako její kamarádka. Když začneme analyzovat první fotku neboli okénko, podle znění výzkumné otázky je nutné se zaměřit pouze na projevy chování a pocity dospívajících lidí ve fotorománu. Na první fotce si tedy dívka v duchu myslí „Mě se ani nezeptají, jak se cítím“, což zdůrazňuje její emocionalitu, z tohoto důvodu její chování zařadím do kategorie *Emocionální*. Dále je při přítomné hádce pasivní, je jakoby neschopná argumentovat pro důvod svojí situace. Takže toto její chování zařadím do kategorie *Pasivní*. Na třetím obrázku úzkostně vykřikne „Buďte zticha! Kdybyste tu byli pro mě, pravděpodobně bych vůbec neotěhotněla!“, což je snaha snížit svoji vlastní vinu na situaci. Vzhledem k tomu, že situaci způsobila cíleně a potom nebyla schopna přijmout zodpovědnost za svoje chování, jsem toto chování zařadil do kategorie *Nesamostatná*. Na obrázku číslo 6. je hlavní hrdinka vyobrazená s kamarádkou, která pečuje o dítě, na obrázku číslo 8 se o něj stará i hlavní hrdinka, chování žen lze tedy zařadit do kategorie *Zaměřená na péči*. Na obrázku 9 se objevuje muž, přítel hlavní hrdinky, se kterým žena čeká dítě. Ten ji nenašel doma, ale vylučovací metodou přišel na to, že je u kamarádky, toto jednání tedy zařadím do kategorie *Racionální*. Na dalším obrázku muž přiznává jeho vinu za způsobenou situaci, což ospravedlňuje toho chování zařadit do kategorie *Samostatnost*. Na obrázku číslo 11 je muž v roli empatického člověka, který se omlouvá. Jeho chování se tentokrát dá zařadit jako *Emocionální*, což je kategorie původně určená pro stereotyp ženského chování, takže se jedná o chování, které narušuje generové stereotypy. Na obrázku číslo 12 na jeho empatické chování žena reaguje agresivně, neempaticky a povýšeně, její chování proto zařadím do kategorie *Sebeprosazující chování*, která charakterizuje mužský stereotyp. Když se podíváme na tento úryvek fotorománu jako na celek, zjistíme, že je v něm větší poměr generově stereotypního chování a jednání než chování, které generové stereotypy narušuje.

Další ukázka analýzy je k fotorománu z čísla 9/10. Děj fotorománu je o tom, že česká dívka Martina potká náhodou na dovolené v Thajsku Jirku z Prahy, se kterým si začne užívat dovolenou. Problém nastává, když je Martina neustále hlídána na otcův příkaz. Nakonec se s bodyguardy domluví a díky tomu se mohou s Jirkou stýkat o samotě. Když přejdeme

k analýze, můžeme si už na prvním obrázku všimnout, že dívka v duchu hodnotí situaci velice emotivně. Toto zobrazování jsem zařadil do kategorie *Emotivní*. Dál si můžeme na prvních fotkách všimnout, že má muž vypracovanou postavu. Takové zobrazení muže poukazuje na stereotypní kategorii *fyzická zdatnost*. Na obrázku 46 a 47 si můžeme všimnout, že muž dívce jako první projevuje své city, toto chování charakterizuje stereotyp *aktivní*. Dívka se ale místo opětování projevu citů zeptá na to, jak to s nimi bude dál. Dívka se takto vlastně ptá, protože chce slyšet názor muže a tím vlastně ponechává na muži rozhodnutí. V tomto případě její jednání spadá pod kategorii *Submisivní*. Na obrázku 48 vidíme jak má žena výčitky svědomí, což je emocionální projev, takže ho zařadím do kategorie *Emocionální*. Na obrázku 51 můžeme vidět muže, který si je jist úspěchem v golfovém odpalu, přestože golf nikdy nehrál. Tímto chováním se vlastně chce před dívkou „předvádět“. Toto chování zařadím pod kategorii *Zaměřeni na úspěch a zároveň Sebeprosazující chování*. Hned na dalším obrázku je ale muž poučen ženou o správném držení golfové hole, takže žena vlastně muže vede. Z tohoto důvodu jsem její jednání zařadil pod kategorii *vůdčí* a jednání muže jako *Pasivní*, takže se v obou případech kategorie nevztahují k určenému pohlaví. Další stereotypní jednání můžeme vidět na obrázku 56, kde dívka zoufá nad koncem dovolené. Žena tedy projevuje emoce, takže její jednání zařadím do kategorie *Emocionální*. Opět v úryvku fotorománu převažuje generově stereotypní chování.

5.4 Výsledky výzkumu druhé výzkumné otázky

Genderové stereotypy se ve fotorománech bezpochyby objevují. Jak v zobrazovaném chování dívek, tak i v chování zobrazovaných chlapců. Nelze ale říct, že všechno chování ve fotorománech je stereotypní. V žádném fotorománu časopisu se nechovají dospívající lidé čistě stereotypně. Většina obsahu fotorománu tedy stereotypní nebývá. Častým scénářem fotorománu je když se náhodně potká muž a žena. Muž je aktivní v dvoření ženě, je v dvoření tvůrčí, zatímco žena je ve dvoření spíše pasivní.

V každém fotorománu jsou si hlavní hrdinové sympatičtí, takže každé dvoření končí líbáním, v některých případech sexem. Rozhodující impulz k líbání nebo sexu dává buď muž (je tedy aktivní) anebo začnou oba spontánně. Dalším častým scénářem je když spolu muž a žena chodí, žena potká jiného muže, který se ženě aktivně dvoří, je tvůrčí v dvoření, dojde mezi nimi k líbání, někdy i sexu. Přesto se nakonec žena vrátí k prvnímu muži, jakoby za jistotou. Oba tyto scénáře jsou genderově stereotypní. Přesto, jak jsem uvedl, fotoromány čistě stereotypní nejsou.

Je zde mnoho případů chování, které se nedají jako genderově stereotypní zařadit a taky se zde objevují případy chování, kde se žena nebo muž chová podle opačného genderového stereotypu než je pro ně definován, tudíž je to chování, které narušuje genderové stereotypy. Příklady chování opačného stereotypu u mužů jsem našel hlavně v kategorii *Emocionální* a to z důvodu chování, které bylo příliš empatické nebo kde muž přehnaně projevoval emoce. Například ve fotorománu čísla 2/10 muž psychicky neunesl, že jeho dívka koupí plyšáka pro rockovou hvězdu a odejde z koncertu. Další ženská kategorie, kterou obsadili i muži je *Zaměření na péči či reprodukci*. Muži zde byli zobrazováni jako pečovatelé o děti nebo o zvířata. Například ve fotorománu čísla 12 je muž zobrazen, jak kojeneckou lahví krmí ovci mlékem, což nemá s mužskými stereotypy nic do činění. Poslední ženskou kategorií, kde se umístili i muži je *Slabost*. V této kategorii se objevili muži z čísla 6/10, protože byl při basketbalovém zápasu s lidmi na vozíku (většinou ženami) prezentován oproti vozíčkářům jako „z formy“, tedy málo fyzicky zdatný.

Nyní se podívejme na chování žen podle mužských stereotypů. Jako nejčastější mužské stereotypní chování bylo u žen používáno *Sebeprosazující chování* kde dívky jednaly agresivně, prosazovaly mezi lidmi svoje rozhodnutí nebo přání. V čísle 5/10 třeba dívka vynadá příteli na veřejnosti, že flirtuje s jinou dívkou. Ve fotorománu z čísla 12/10 dá dívka muži facku, protože si myslí, že se jí neadekvátně omluvil. Další mužská kategorie, kterou obsadily i ženy je kategorie *Nezávislost*. Zde může být příkladem třeba dívka z fotorománu čísla 13/10, která pracuje pro charitu za

jídlo, aby ulehčila chudé rodinné pokladně. Další dívka ve fotorománu čísla 4/10 se prezentuje jako svobodná matka mladší 20 let, která žije ve své domácnosti a přitom se stará o dítě. Další mužskou kategorií u žen můžeme najít *Aktivní*. Ve fotorománu čísla 4/10 třeba dívka vymyslí plán, že s přítelem otěhotní. K sexu dá dívka sama aktivně impulz. Další příklad je v čísle 8/10, kde žena vymyslí, že s mužem pojedou do „Starbucks“ a taky sama nařídí řidiči, aby tam jel.

5.5 Shrnutí výsledků výzkumu pro druhou výzkumnou otázku

Celkově se ve fotorománech objevuje ve většině obsahu genderově stereotypní chování. Přesto se ale z širšího pohledu nedá podíl chování, které narušuje genderové stereotypy, zanedbat, protože se vyskytuje téměř v každém fotorománu. Přesto ale genderově stereotypní chování vždy převažuje.

Podle mého názoru genderové stereotypy ve fotorománu převažují, protože čtenářky chtějí číst příběh, kde vystupuje atraktivní muž, který by ale svou atraktivitu ztratil, kdyby byl nesamostatný, slabý a nad vším by si zoufal. Taky by se zřejmě čtenářky, při čtení fotorománu, nemohly ztotožnit s dívkou, která pro muže vymýšlí zábavu nebo která musí neustále něco zařizovat. Při tom počítám s teorií, že podobné názory média reflektují a nabízejí přesně takové obsahy, které odpovídají potřebám mladých. (Sochůrková 2008)

6 ZÁVĚR

V práci jsem si vytyčil dva úkoly. Prvním cílem bylo popsat, jak časopis prezentuje začátek sexuálního života ve své poradně Sex and Love help. Myslím, že se mi tento cíl úspěšně podařilo splnit. Zjistil jsem mnoho informací týkající se sexuality dospívajících dívek, z nichž bylo možné popsat mnoho pohledů na začátek sexuálního života. Druhým cílem práce bylo posoudit, jestli se ve fotorománech objevuje u zobrazených dospívajících lidí více genderově stereotypní chování nebo chování, které genderové stereotypy narušuje. Cíl se mi také podařil splnit, přesto bych tento úkol příště realizoval jako kombinaci kvalitativní a kvantitativní obsahové analýzy, a to kvůli jasné a průkazné kvantifikaci případů.

Oba cíle práce byly zaměřené na určité dimenze sexuality. První cíl zahrnoval dimenze jako „reprodukce“, „vzrušivost a fyziologické mechanismy, které se vztahují k sexuální aktivitě a k funkcím pohlavního ústrojí“ a „sexuální orientace, jejíž určení závisí na objektu, k němuž je jedinec sexuálně přitahován“. Druhý cíl se týkal dimenzí sexuality jako „genderový vzorec, který vypovídá o konkrétní podobě femininity a maskulinity jedince a jejich vnějších projevech prostřednictvím příslušné genderové role“, „pohlavní identita, jež se týká základního prožitku příslušnosti jedince k mužům a ženám“, „sexuální orientace, jejíž určení závisí na objektu, k němuž je jedinec sexuálně přitahován“ (Janošová 2008, str 38). Takže jsem v práci nezahrnul dvě témata, nýbrž dvě části jednoho tématu.

V obou výzkumných souborech je vlastně v centru dění vztah muže a ženy. Love and sex help poradna prezentuje v drtivé většině případů sex jako sex stálých partnerů, ve fotorománech jde vždy o navazování nebo udržování partnerského vztahu.

Bylo by zajímavé v budoucích výzkumech porovnat, jestli se objevují podobné výsledky, které jsem v tomto výzkumu odhalil i v jiných časopisech a jestli se vyzkoumané závěry ze zkoumaných rubrik nevyklučují s informacemi v celém obsahu časopisů.

7 ANOTACE

Příjmení a jméno autora: Vítězslav Janás

Název katedry a fakulty: Katedra sociologie a andragogiky, Filozofická fakulta

Název diplomové práce: Sexualita v časopisech pro dospívající mládež

Vedoucí BDP: Mgr. Ph.D. Martin Fafejta

Počet znaků: 78975 znaků s mezerami

Počet příloh: 1

Počet titulů použité literatury: 16

Klíčová slova: sexualita, gender, stereotypy, média, dospívající, časopisy

Anotace:

Má práce se zaměřuje na dva cíle. Prvním cílem této práce je zjistit, jak prezentuje rubrika Love and sex help časopisu Top dívky začátek sexuálního života dospívajících dívek. V tomto případě se budu zabývat otázkami jako, kdy dívky začínají se sexuálním životem, s kterými sexuálními zkušenostmi začínají atd. Druhým cílem mé práce je zjistit, v jakém poměru se ve fotorománech časopisu objevují příklady chování podporující genderové stereotypy oproti chování, které genderové stereotypy narušuje. Jako základ pro posuzování stereotypních příkladů chování jsem použil přehled stereotypů Hartmuta Karstena. Práci jsem pojal jako obsahovou analýzu, při které jsem se řídil zásadami kvalitativního výzkumu.

8 ABSTRACT

Surname and firstname of author: Vítězslav Janás

Department and faculty: Department of Sociology and Education of the Adults,

Philosophical Faculty,

Title of thesis: Sexuality in magazines for teenagers

Leader of thesis: Mgr. Ph.D. Martin Fafejta

Characters: 78975 characters with interspaces

Number of supplement: 1

Number of used publications: 16

Key words: sexuality, gender, stereotypes, media, teenagers, magazines

Abstract:

My work focuses on two goals. The first objective of my work is to determine how section Love and sex help in Top girls magazine presents start of sexual life of adolescent girls. In this case, I will address questions such as when the girls start sexual life, in which sexual experiences they start etc. The second goal of my work is to determine the ratio of examples of gender stereotype behavior in magazine photostories compared to behavior that undermines gender stereotypes. As a basis for examining examples of stereotypical behavior, I used the list of stereotypes by Hartmut Karsten. I have conceived my work as a content analysis, in which I followed the principles of qualitative research.

9 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Suchý, A. *Mediální zlo - mýty a realita: souvislost mezi sledováním televize a agresivitou u dětí*. 1. vyd. Praha: Triton, 2007. 168 s. ISBN 9788072549269.

Jandourek, J. *Sociologický slovník*. Portál, Praha, 2001. ISBN 80-7178-5350.

Verdouxová, CH. *Encyklopedie pohlavního života: dospívající*. 2. vyd. Slovart, 1995. 136 s. ISBN 8085871513.

Orwin, George H. *Dospívání: kniha pro rodiče*. 1. vyd. Praha: Grada, 2001. 180 s. ISBN 8024701243.

Macek, P. *Adolescence*. 2. Vyd. Praha: Portál, 2003. ISBN 8071787477

Sochůrková, P. 2008. *Mediální mapa tištěných časopisů pro mládež v České republice*. Bakalářská práce. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií. Vedoucí práce: Ing.

Šťastná, I. 2009. *Obsahová analýza časopisů Bravo a Popcorn optikou gender*. Bakalářská práce. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií. Vedoucí práce: Kateřina Lišková, Ph.D.

Bartoňková, H. - Šimek, D. (2002) *Andragogika*. 1. vyd. Olomouc, 2002.

Závorská, V. *Teoretická východiska teorií účinků masové komunikace*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2005. ISBN 802441225X.

Karsten, H. (2006). *Ženy – muži*. 1. Vyd. Praha: Portál. ISBN 807367145X

Hendl, J. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. 2. vyd. Praha: Portál, 2008 ISBN 978-80-7367-485-4

Janošová, P. (2008). *Dívčí a chlapecká identita: vývoj a úskalí*. 1. vyd. Praha: Grada. ISBN 9788024722849

Renzetti, C. – Curran, D. *Ženy, muži a společnost*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2003. ISBN 8024605252

Macek, P. *Adolescence*. 2. Vyd. Praha: Portál, 2003. ISBN 8071787477

Internetové zdroje

Weiss, P. - Zvěřina, J. *Sexuální chování české populace* [on-line]. 2009 [cit. 2011-28-05] Přístupné z WWW stránek <<http://www.solen.cz/pdfs/uro/2009/03/02.pdf>>.

Lázníčková, L. *Sex dospívajících z pohledu gynekologa* [on-line]. 2000 [cit. 2011-28-05] Přístupné z WWW stránek <<http://cevap.cz/default.php?&ID=13&publ=2&cl=3>>.

Použité prameny

Časopis Top dívky – čísla 1-13/2010

10 SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1 – Ukázka poradny Love and sex help

